

مدیری : جلال ساهر

اداره خانه

استانبولده نور عثمانیه

جاده سنده ۴۰ نومرولی

« تورك يوردی »

پنجشنبه ۱۳ مارت ، ۱۳۳۰

پیل : ۱ صایی : ۴۹

پیلانی

عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش

روسیه و عجمستان ایچون ۲ روبله

باشقه مملکتلر ایچون ۵ فرانق

صاییسی ۱۰ پارایه

خاقه در غرر

هفته ده بر « تورك يوردی » طرفنره مبقاربلمر

بوصایمده کی بازیمر

الکتریقلی تراموای ناصل یوروپور : او یانیق شعر : اوصالومو خولو حکایه دن مابعد : مرعشلی اوغلی
هفته لق حوادث : خ . د

اوچنچی هوا یولجیلری :

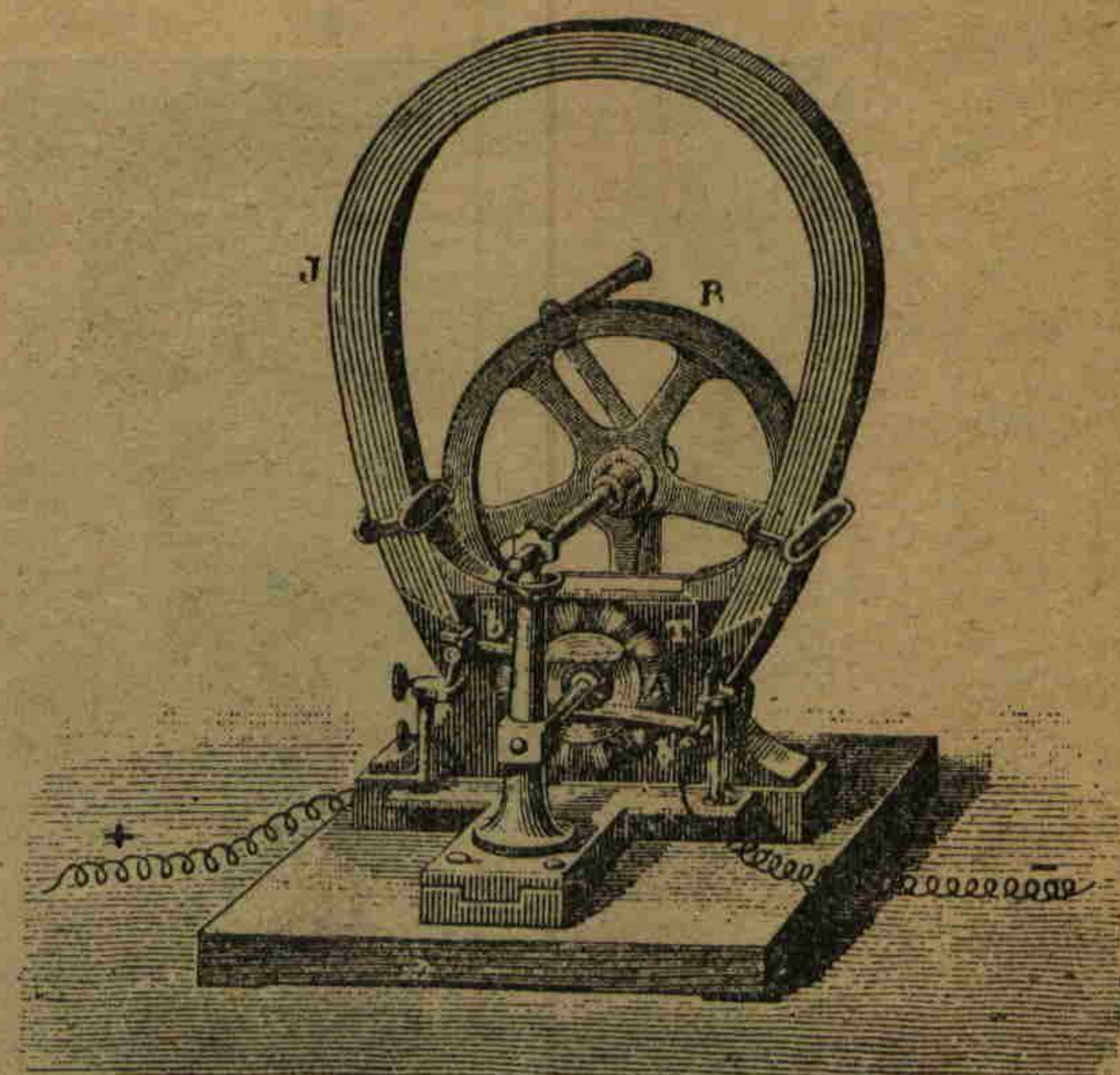
طیاره جی سالم و کال بکلر

الکتریکلی ترام-وای « دوز - یول »

دینامو . موتور

الکتریکلی تراموایک ناصیل حرکت ایتدیگی دوشونمدهن اول بر دینامو ، بر موتورک نه دیمک اولدیغی بیلیمک لازمدر . دینامو حرکت صرف ایدیلرک الکتریک آلتان بر ماکینا ، موتور الکتریک صرف ایدیلرک حرکت استحصال اولونان بر آلتدر :

مثلاشکلای درج ایتدیگمز غرام ماکیناسی بر دینامودر . چونکه R حرفیله گوستریلن دیشلی چرخنه مربوط صایندن طوتارو چو بریرسهک : بر حرکت صرف ایدیه رسهک الکتریک حاصل اولدیغی گوروروز . عینی زمانده بو آلت برده موتوردر . زیرا شکلده قیوریلش اوزانان ایکی تلک اوجلری الکتریک استحصال ایدن بر ماکینایه ربط ایدیلیرسه چرخلر بوسفرده کنددی کندینه دونمهیه باشلار . بونک نیچون ده گل ، ناصیل اولدیغی آکلامق ایچون ماکینایی کوزدن کچیره لم . شکله دقت ایدیه رسهک بوراده اُک زیاده نازلر دقتی جلب ایدن شی J حرفیله کوستریلن ویا

سیسیلاغش بر یایی آندیران میقنطیسیلی چلیکدر . بونک ایکی اوجی آراسنده غرام خلقه سی (شکل - A) دینیلن بر دائره دوئر . بو خلقه برر میلیمتره قالینلغنده یان یانه کلش ، اوجلری لهمله غش تلردن مرکبدر ، بونکده اوزرنده بوینلر واردر .

بوین ماقارانک فره نکجهده اسمی در . بو آلتده شکلا ماقارایه بگزمه دیگی ایچون بوین دیمشدر . صنایعده الکتریک میقنطیسی حاصل ایتک ایچون قوللانیلیر . بر چلیکدن گچن الکتریک آقینتیسیده طبق بر میقنطیسی گچی اطرافنده کی ده میر پارچالری چکر . مثلاً الکتریکلی بر ده میر ، اوزرنده چلیک توزلری بولونان بر کاغذک اور تاسندن کچیریلیرسه ، چلیک توزلرینک ده میر اطرافنده منتظماً خلقه لاندقلری کورولور . بومیقنطیسی قوتی ده میرده موقتاً دوام ایدر . و الکتریک آقینتیسلی کسبیلدیگی زمان اوده بیتر . اگر ده میرک اطرافنه غایت انجه باقر تلر صاریلیرده اوتلردن الکتریک جریانی کچیریلیرسه ده میره تلک اوزونانی قادار جوق میقنطیسی قوتی ویریلش اولور . ایشته بوینده بو اساسه گوره یاپیلش بر الکتریک میقنطیسی در . آرتق شیمدی سز خلقه ناک اطرافنده الکتریک آقینتیسلی باشلادیغی زمان میقنطیسیله ن بر طاقم ماقارامسی بوینلر تصور ایدیه بیلیرسکمز . بونلر ایکیشرا یکیشر بر برینه مربوط اولدیغی گچی اُک آشاغیده کی بوینی قارشیدینده کته آریجه بر تلده ربط ایدر .

شمدی دیشلی چرخ سرعتله چوریلرک اولورسه بو میقنطیسیک (شکل - J) ایکی اوجندن اعتباراً بوینلرک بر برینی چکمهیه باشلادقلری ، متعاقباً یا قلاشوب اوزاقلاشدقلری کورولور . و صوکر خلقه دونمهیه باشلار . بونک سببی خلقه ناک ویردیگی ایکی تورلو الکتریک آقینتیسیه دوغمش ایکی تورلو میقنطیسیتدر . قارشى قارشیه قونمش b , b' ایله اشارت ایتدیگمز ایکی چلیک فورچه خلقه دوندکجه استقامتلری آیری اولان بو ایکی آقینتی یی طوبیلامق ایچوندر . بونلر طبقی الکتریک لامبالردن

بحث ایدره کن آکلاتدیغمز بر بیلک ایکی اوجنه بگزمه درلر . بونلردن الکتریک لازم کلن یرلره تللرله گونده ریلیر .

بو صورتله چالیشان غرام ماکیناسی بر دینامودر . یعنی حرکت صرف ایدیلرک الکتریک اُده ایدیلن بر آلتدر . اگر تللرله نقل ایتدیگمز الکتریک قوتی باشقا بر غرامک تللرینه باغلارسه ق او زمان برده موتور اُده ایتش اولور . چونکه غرام ماکیناسی اوزمان بر موتور اولور . بوتون چرخلریله برابر دیشلی چرخیده فوق العاده بر سرعتله دونمهیه باشلار . ایشته بوتون صنایعده و بوتون دنیا ده گیشیکلک وجوده گتیره ن ، بر آمریکا ، عالمی بر دینامو اوکنده سجده ایتدیره ن بویوک حادثهده بودر . بو کشف سایه سنده طبیعتک بوتون قوتلری ، روز کارلری ، چاغلانلری ... شمدییه قادار فایده سز آقوب گیتش بوتون قدرت خزینهلری انسانلرک خفیف آلی برینه قوللامق قابل اولمشدر . بر شهردن ساعتلرجه اوزاق صو آقینتیسنده - طبق بر صو ده گرمی گچی - چرخ چوریلرک کنددی کندینه حاصل اولان الکتریک ، شمدی شهرلره تللرله نقل اولونور . یوزلرجه اوگا بگزمه الکتریک ماکیناسی بو آقینتییه معروض براقیلارک حرکت ایتدیریلیر . یعنی الکتریک صرف ایدیلرک حرکت اُده ایدیلیر : بر موتور وجوده کتیریلیر . و دیشلی چرخلر واسطه سیله بو حرکت ایتدیریلن ایشلرده بر انسان آلی کچی قوللانیلایلیر .

ایشته تراموایده بو الکتریک قوتنک ضبط ایتدیگی ساحه لردن بریسیدر . اُسکیدن ضعیف ، درمانسز آتلرک سوروکله مک ایچون چیریندقلری آرابالر ، شمدی بوسایه ده صالانتیسز و دورا قسز ساعتده ۱۲ کیلو مترو پوروور ، عادی آرابالرک بیلک مشکلاتله دیرمانامادنی یوزده اون میلی جاده لردن دورما قسزین قوشیورلر . ایسته ندیگی زمان عددلری آرتیریلیر . بو موتورک حرکتی دیشلی چرخلرله آرابانک تکرارکینه نقل ایتدیرمک گچی اوفاق و بسیط بر ایشک حیرت ویره ن پک بویوک بر نتیجه سیدر .

الکتریکلی تراموایلرده موتور آرابانک آلتنده بر طرفدن یا صمدیقار ویاغ قوطولری دیگر طرفدن یا یلر واسطه سیله تروک بر کیشنه دایانمشدر . تروق الکتریک تراموایلرینک آلت قسیمیدر . اوستنده کی آخشاب قسم بونک اوزرنده مجرد یعنی الکتریک آقینتیسلی کچمهیه چک صورتده اوطورتیلمشدر .

یوقاریده آکلاتیلدینی وجهله حرکت اُده ایدیلک ایچون دینامویه الکتریک آقینتیسلی ویرمک لازمدر . دینامو ، موتور عینی شی اولدیغی سواده ویریلن قوته کوره اسمی ده گیشدیگنی یوقاریده سوبله مشدک ، الکتریک آقینتیسلی یازده اولدیغی گچی هوا ده گریش تلر و یا بعض مملکتلرده اولدیغی گچی طوبراق آلتنه سریش بورولرله ویریلیر . بز بویکینچی قسمدن بحث ایتیه چکمز .

کله لم برنجییه : هوا ده گریش تللردن الکتریک قوتی آرابانک آلتنه نقل ایچون تراموای چایلرینک اوزرنده دایما تللرله تماسده بولونان یا بر خلقه و یا زده کی گچی یا ییسی بر شی واردر . ایکینچی طرزى داهسا ایدیر . اسمنه آرشه - دیرلر . یای دیمکدره غایت یومشاق بر معدنن یاپیلمشدر . هوا ده کی تله سورتوندکجه اونی آشیندیرمادن کندیسلی آشینیر . بوسبیله صیق صیق ده گیشدیریلیر . هوا ده کی الکتریک دینامودن گلیر . آرابانک چاتیسنده بولونان یای - آرشه آیری بر تلله مجرد اولارقی یعنی الکتریک صیدیرمق سزین موتورده قادار اینر . دینکلیک اوکنده بو تل ایکی پارچادر . آرابا دوراجنی زمان آراباجی اوکنده کی مانیوه لای چوریره ک بوتلری آیریر ، الکتریک آقینتیسلی کسپله جکی ایچون موتور ایشله مز . آراباده دورور . الکتریک تراموایلرینک فیره نی ده باشقه تورلور . عادی آرابالرده فرن تکرارگی دوردیرمق ایچون اوزرینه باصدیرر . حالبوکه الکتریک تراموایلرند فرن رایلرک اوزرینه تضیق یاپار . تراموای یگیدن حرکت ایدیه جکی زمان آراباجی بوسفر مانیوه لای ترس طرفه چوریر ، تلر برلشیر . الکتریک آقینتیسلی باشلار ، موتور دوندیکی

ايچون تراموايده يورور . مورتور دن ديشلى چرخلره رايبره قادار ياييلان الكيتريق قوتى اورادن بر قسمى طوبراغه بر قسمى ده فابريقا قادار اوزايان رايبرى تمقيب ايده رك دينا مونك منفي يعنى باشقا براوجنه واربر . هوا ده كي تللر خالص باقردن وياقار يشيق طونجبدن ياييلر . ۸ ، ۹ ميلمتره قطرنده در . شكللى باشقا باشقاد . بزده كي تللر كچو غنك گسيى فرنكجه 8 رفته بگزه ر . بو تللرى طونق ايچون ۴۵،۴۰ كيلو غرام آغيرلغده چليك ديره كر قوللا نيلر . بونلر ك آياقلىرى يرينه كوره برايكي متره طوبراغه كومولور . هوايى تللر برلشدكلى يرلده سرت تختلره طوتد يريلر . وتام رايك اور تاسنه قارشى كله جك صورتده گر بيلرلر . الكيتريق آي نقل اتمه سى ايچون رايبر به سمر چليك كرندن پالشد . بونلر ك هر برى ۱۶،۱۲ متره اوزونلغده در . شهر ايچنده يوللره بر حذاده بولونق ايچون قوللا نيلان اولوقيللى طيشا ريلده يوقدر . ترامواي آرابالرينك اوك كوچكلى بيله ۶ طون آغيرلغده بولونديى ايچون رايبرى سره ركن يولك كوزه لجه طاش وقومله قوتلنمش اولماسنه دقت ايده رلر . يازين صيچاق كونلده حرارتك تاثيريله رايبر اوزاياچندن آارلنده بر مقدار آرائق براقيلر . بو كا مقابل الكيتريق آقنيسنك گسيلمه مه سى ايچون يانلرى باقر لوحه لره ربط ايديلر . صوووق ملكتلرده ايسه بو آرائق لره عكس نه ده مير آقيتيلر .

رايلرده فضله الكيتريق قوتى بولونماسى مضر در . صوكر اوطبراغه فضله جه ياييلاچندن اطرافنده كي صووغاز بورولرغى خراب ايده ر . تلفونلرده اوغولتيلر باشلار . بوكا چاره اولق ايچون طوبراغك آلتندن سريه جك بورولر ايچنده تللره - رايبرك متعدد يرلرغى ايليشديرر و فابريقا قادار اوزانقدن صوكر اوردده بر اوچنجه مورتورده ربط ايده رك بو فضله قوتى صرف ايده رلر . الكيتريق تراموايى حركت ايده بيلمك ايچون رايبرده ياييلان قوت آرابه يي قايديراجق درجه ده اولما ليدر . بر

الكيتريق تراموايى حركتى ديمك رايبر و تكرر لكر آراسنده قارشيلقلى بر مقاومتك وارلغى ديمكدر .

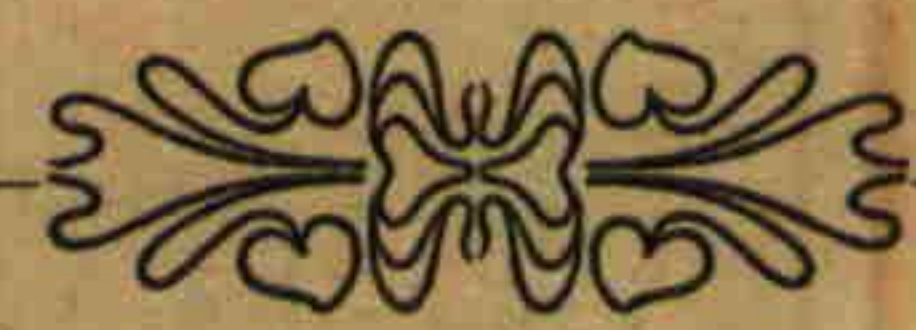
ياغورلى هوالرده بو آزالديى ايچون رايبره قوم سر برلر . الكيتريق تللرينه بك صيق ييلديريلر دوشر . بونك ايچون شهر داخلنده ۱۰۰۰،۵۰۰ مترده بر ديره كلردن بريى سپر صاعقه حالنه كتيريلر . بعضاً الكيتريق ترامواي كچنلرده اولديى كيى بك فجميع قضا لرده سبيت ويره بيلر . اكر تلفون ويا تلغراف تللرندن بريى الكيتريق ترامواي تللرندن بريى اوزرينه دوشرسه بويوك بر قيويلاجيم حصوله كلير ، او تللك مربوط بولنديى داره يي ده ياقار . كچنلرده ييلديرم اصابندن صوكر ا بويله بر قضا وقوع بولماسنه سبب فورطونللى هوالرده مأمورلر ك تللردن جريانى كسمه لرى واونلرى يره ربط ايتله ريدر . بر انسان ساده راي اوزرنده بولونديى زمان ناصل وفات اتمه يورسه ساده هوا ده كي تله ده آصيلديى زمان ده اولمز . بر انسانك وفاتنه سبب بوندن اول الكيتريق لامبالرغى آكلاتيركن بحث ايتديكمز وجهله ايكي قارشيلقلى الكيتريق آقنيسنندن چيقاجق قيويلاجيمك دامارلى پاتلاما سيدر . او الكيتريق آقنيسنندن بر تكي بولونورسه قيويلاجيم ذاتاً حصوله كلز . بناء عليه بر آدام ده وفات ايتمز . حالبوكه آياغى يره ده گرسه ولوكه رايك اوستنده اولماسون طوبراق بر الكيتريق خزينه سى بولونديغندن قيويلاجيم ياپار و در حال وفات ايده ر . عادى بر تلفون تلى بيله قوپارق يورويين بريى نك آلنه دوشسه - اكر جريان وارسه - او آدمى يارالار . بويله بر قضا وقوعنده بزم دائما ياغمزده طاشيديغمز برسلاهمز وارد : فس . فس لرذن الكيتريق كچمز . اونكله بريى نك امدادينه يتيشه بيله جكمز گيى كنديمز ده تهلكه دن قورتارا بيليرز .

ياغور موشامبالرى ده حاوى اولديى ره چينه اعتباريله الكيتريق بر درجه يه قادار نقل ايتمز .

تراموايى بوتون قوتى هوا ده كي تللرده بولونديغندن

جزئى بر سقطلق ايله هر طرفه كي حر كاتك تعطيل ايدمك تهلكه سى واردر . بونك ايچون ير ك آلتنده هر قسمه مخصوص آيرى تللر سريشدر . مثلاً الكيتريق فابريقه سنى شهزاده باشنده فرض ايده لم : شهزاده باشندن هوايى تل بايزيده قادار اوزار . بايزيدك تلى شهزاده باشندن بايزيده قادار ير ك آلتندن كلير . بايزيده هوايى تل حالى آلير و بوتون قسملر ايچون بويله جه دوام ايده ر . بو سايله ده اكر شهزاده باشى تلى هر هانكي بر سبيله فرضا بوزولور ويا قوپارسه بايزيدن سلطان احمد كيدن تراموايلر دورمامش اولور ، اونلرايشلرلر . شهر خارجه ايشله ين تراموايلر ك اسمى ده ده كيشير اووقت : الكيتريق شمندوفر دينور . بر شمندوفر كيى تراموايلر ده قطار يايىق قابلدلر . فقط مصرفى اولور . تراموايى بويوك دوشونلر مزدن بريى دوز يول ديه ترجمه ايتشدر . شومن دوفر ناصل ده مير يول ديمكسه تراموايى ده معناسى دوز يول در . بز هر كسك بوندن صوكر اوكله يي قوللانماسى آرزو ايده رز .

اربايى

آنامك وكودى

اوغلم ، گل يانمه ديكله سوزى ،
سكا آچاجم بو گون نوزى ..
چونكه اختيارلق چيزدى يوزى ،
برگون قايپاجق اجل گوزى ؛
آتالردن قالما امانتم وار ،
سن ده آي صاقلا . يوره گيگه صار !
ايشته بر ياپراق كه ييپرامش صولمش .
ايچنه ايچيلر الماسلر طولمش ..
سن ده چيچكله نير ، ميوالا نيرسك ،
بر ايرماق گيى آقار دورورسك ،

بر ياپراق گيى صولار ، قورورسك ..
سنك ده وارلغك يه شيللك دولار ؛
طومورجوقلا نير ، آچار وصولار !
ديرلكده سه وينير ، چكرسك كوچى ،
گوجلگك باشندن بولورسك نوجى .
گرچه قورتولوش يوق دردندن ، ناصادن .
كيمسه باش آلاماز بو نوز ياسادن !
فقط او كا دوغرو نوركه دن گيتمك ،
ياييلان ايشلرده تدبير گوزه تمك .
ييلمامق ، دوشونمك وايبرله مك ..
هر شينه آلورير ييلمادن امك !
بوگوجدر ؛ اولماز ؛ ياپامام ديمك ،
هر شينه قولايلىق ، يارديم ايشته مك !
بو آركل شانه اصلا ياراشماز .
جسار تسزلرله طالع باريشماز .

باشيگه گلنى بيل نوز باشكدن .
سيل بوتون قارايى آلين قاشكدن ؛
اوراده گوموشدن الماسدن بياض
برلوحه پارلاسين ؛ اولوحه يه ياز .
دنيا ده ايليكه بها ايچيلمز .
گوز گوره گوره آغى ايچيلمز !
هر شينه گوزه لك ياپار يايى يى ،
گوزه ل سوز آچديرير ده مير قايى يى !
باقك آلنم آچيق ، يوره كيم تمز !
گزمز نوزه رنده لكلى بر ايز !
آنجا ق دماغنده برقان چيزگيسى ،
بر قانلى گوز ياشى ، ماتم ديزگيسى
واركه او سيلنمز نوج آلمانجه ؛
دوشانه قيليج ، گورز ، اوق چالمايجه ؛
دى ، آتيل ايلرى ، آر ميدانه ؛
بويله اولاشيرسك ظفر آننه .